

УДК 7.01:7.012

ДИЗАЙН ВИДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ «КОТИГОРОШКО»: ОБРАЗ БОГАТИРЯ

ПОЛІЩУК Олена, КОТВИЦЬКА Катерина

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, Україна
polishchuk.o.p.2015@gmail.com, kotvitskak6@gmail.com

У роботі здійснено аналіз дизайну друкованих книжкових видань популярної української дитячої казки «Котигорошко». Дослідження включає огляд художнього оформлення видання та особливості ілюстративного матеріалу при трактуванні її головного персонажу.

Ключові слова: друковане видання, дизайн дитячого книжкового видання, художнє оформлення видання, книжкова ілюстрація, візуальна комунікація.

ВСТУП

Дизайн кожного друкованого видання має бути суголосним його змістовому наповненню. Тож дизайн дитячого книжкового видання «Котигорошко» - це те, що насамперед впливає на сприйняття змісту твору при візуальній комунікації з маленькими читачами. Його візуальний образ, художнє оформлення має передавати особливу, чарівну атмосферу казки, з одного боку, і специфіку та колорит народного побуту, з іншого боку, а також відображати художню традицію української культури, щоб «нитка поколінь» не увірвалася. Завдяки частому використанню символічних елементів у яскравих ілюстраціях в композиції, легких для читання шрифтів, оригінальних та привабливих образів головних героїв дизайн книжкового видання не тільки приваблює юного читача, а й покращує розуміння національних традицій і цінностей. Важливою є здатність дизайну видання, його ілюстрацій створити для дитячої аудиторії водночас доступний уявний світ, в якому оживають персонажі та їхні пригоди, і піклування про дітей, щоб допомогти сформувати інтерес до тексту казки і почуття цінності добра, милосердя, мужності і винахідливості, важливих для національної культури як моральних орієнтирів, прив'язаності до української культури в цілому.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї розвідки є дослідження особливостей зображення Котигорошка, як розумного, винахідливого, мужнього і справедливого богатиря, у книжкових виданнях однойменної дитячої казки та їх використання у майбутніх проектах. Застосовано при аналізі просту виборку творів різних періодів друку (з 70-х рр. минулого століття до нашого часу).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Казка «Котигорошко» є однією з найвідоміших українських народних казок, яка займає важливе місце в культурній спадщині України. Її сюжет, який розповідає про пригоди хороброго і сміливого богатиря, що завдяки своєму

розуму і відвазі долає успішно всі труднощі на своєму життєвому шляху. Важливим є не лише її текст, який націлює юнь вірити у власні сили, а й дизайн, ілюстрації кожного видання. Він розкриває бачення кожним митцем української історії, оцінку ним культурних кодів казки.

Дизайн книжкового видання є елементом не лише естетичного сприйняття, але й способом передати атмосферу казки, створити у читача певний настрій і занурити його в магічний світ пригод її персонажів [1]. Дослідження книжкових ілюстрацій різних дитячих друкованих видань казки «Котигорошко» дозволяє виявити особливості взаємодії між художнім оформленням та змістом тексту, а також окреслити, яку роль відіграє уява ілюстраторів і читачів для сприймання подій і сюжету цієї казки. З моменту свого запису казка пережила багато видань, і кожне з них має свій вплив на сприйняття цього відомого твору українського фольклору.

Рис. 1. Друковані видання:

- а - «Котигорошко: українські народні казки» [2];
- б - «Котигорошко. Українська народна казка» [3];
- в - «Котигорошко. Український супергерой» [4]

Під час проведення аналізу в діахронії та синхронії книжкових ілюстрацій різних видань було виявлено, що (рис. 1) ранні видання казки, особливо в радянський період, здебільше містять чорно-білі малюнки, виконані в стилі так званої народної графіки, з виразними контурами та простими формами (рис. 1, а). Це допомагало дітям зосередитися на основних образах і подіях. Часто спостерігається захоплення геометризмом у формоутворенні персонажів. З часом у книжкових виданнях «Котигорошко» почали з'являтися й кольорові ілюстрації. Вони стали значно більш деталізованими, з ужитком яскравих фарб, що покликано привабити і зацікавити маленьких читачів, а також створити чарівну атмосферу подій. Цьому ж сприяє дизайн обкладинки або палітурки дитячого друкованого видання, зокрема ужиток незвичного шрифтового оформлення його назви; колірні контрасти тощо.

Сучасні видання можуть бути виконані в різних стилях, від досить реалістичних до більш абстрактних або навіть експериментальних, що дозволяють створювати нові варіанти візуального сприйняття центрального персонажу народної казки (рис. 1, б). Його зображають у різних ракурсах на обкладинці чи палітурці друкованих видань. Проте його зображення є центральним елементом їх загальної композиції і найчастіше подається крупним планом, навіть коли є спроба застосування комізму, гіперболізації для привернення уваги до цього казкового героя. Варто вказати, що Котигорошка

зображують по-різному, від хлопчика до дорослого парубка. Тенденція зображення його не підлітком, а юнаком спостерігається частіше у виданнях останнього часу. Трапляються зараз навіть його зображення вусатим парубком. Але він завжди одягнений в український народний одяг і завжди має булаву, адже мова йде про богатиря, що від народження мав незвичну силу. Домінує прагнення ілюстраторів вдягати цей персонаж відомої української казки у козацький стрий, який передбачав широкі штани. Також варто звернути увагу на його кремезність, яка постійно підкреслюється для того, щоб навіювати, напевне, думку читачам про його особливу силу. Цікаво, що колір його волосся, очей і зачіска відрізняються у ілюстраціях. Можна стверджувати, що зазвичай Котигорошко або блондин, або має коричневий колір волосся. Як персонаж, він то має хвацького чубчика, то є постриженим у «кружечок» чи «під макітру».

ВИСНОВКИ

З розвитком технологій і змінами в культурному контексті, дизайн цієї казки змінювався: від класичних чорно-білих ілюстрацій до яскравих, детальних і барвистих зображень; від видання в обкладинці з невеликою кількістю ілюстрацій до багато ілюстрованого видання у палітурці. Колір та контраст, шрифти, експресивна композиція є основними інструментами для створення емоційного зв'язку між героєм і читачем. Сучасні видання здебільшого орієнтовані на візуальну привабливість, з акцентом на деталях, які допомагають передати глибину характеру Котигорошка, його силу та відвагу. Водночас, використання народних мотивів у оформленні дозволяє зберегти зв'язок з українською культурною спадщиною. Таким чином, дизайн книжкових видань «Котигорошко» демонструє розвиток підходів до оформлення дитячої літератури, активно впливає на сприйняття казки та її персонажів і сприяє збереженню її актуальності в різний час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчок Г. М. Виховна функція ілюстрації дитячої книги. Сучасність, наука, час, взаємодія та взаємовплив (Київ, 18-20 листопада 2013 р.). URL: <https://int-konf.org/uk/2013/suchasnist-nauka-chasvzaemodiya-ta-vzaemovpiv-18-20-11-2013-r/610-vovchok-g-m-vikhovnafunktsiya-ilyustratsiji-dityachoji-knigi> (дата звернення: 26.02.2025)
2. Котигорошко. Українські народні казки. Київ: Веселка, 1971. 54 с.
3. Котигорошко. Українська народна казка. Київ: Наш час, 2015. 26 с.
4. Котигорошко. Український супергерой. Харків: Vivat, 2024. 64 с.

POLISHCHUK O., KOTVYTSKA K.

DESIGN OF EDITIONS OF THE UKRAINIAN FOLK TALE "KOTYGOROSHKO": THE IMAGE OF THE HERO

The study is analyzed the design of printed book editions of the popular children's fairy tale "Kotyoroshko" and includes an overview of the book's design and the peculiarities of the illustrative material of these editions in their interpretation of the main hero.

Key words: printed publication, children's book design, publication design, book illustration, visual communication.